

udebliver uden oplyst lovligt forfald, kan retten dog efter § 847, stk. 1, med forsvarerens samtykke bestemme, at afhøring af vidner (og syns- og skøns-mænd) skal ske. Sådant beslutning kan dog kun træffes, hvis det er foreneligt med hensynet til tiltalte, og udsættelse af sagen er til væsentlig ulempe for de mødte. Bestemmelsen giver ikke adgang til at afgøre sagen i tiltaltes fravær.

Derimod kan domsforhandlingen efter § 847, stk. 2, i visse tilfælde fremmes i tiltaltes fravær, når retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig. Heri ligger, at sagen ikke som følge af tiltaltes udeblivelse må være væsentlig ringere oplyst end almindeligt i straffesager, som er behandlet på sædvanlig måde i tiltaltes nærværelse.

Herudover stilles der efter den nævnte bestemmelse krav om,

- 1) at tiltalte er undvejet efter anklageskriftets forkyndelse,
- 2) at tiltalte uden rettens tilladelse har forladt tingstedet efter sagens begyndelse (sagens pårøb),
- 3) at tiltalte har meddelt samtykke til sagens behandling i hans fravær, og der ikke skønnes at blive spørgsmål om højere straf end fængsel i 6 måneder, eller
- 4) at retten skønner, at sagen utvivlsomt vil ende med frifindelse.

Tiltalte anses ikke for undvejet, blot fordi han ikke kan træffes på sin bopæl eller andre sandsynlige steder.

Bestemmelserne i § 847 finder efter loven også anvendelse i nævningesager, men må her anses for at være uden praktisk betydning, dels fordi den tiltalte oftest vil være til stede, fordi han er varetægtsfængslet, og dels fordi det formentlig altid i så alvorlige sager må anses for nødvendigt, at tiltalte er til stede under domsforhandlingen. Stk. 2, nr. 3, kan slet ikke benyttes, fordi en strafpåstand på mindst 4 års fængsel er en forudsætning for nævningebehandling efter § 687, stk. 2, nr. 1.

I ankesager ved landsretterne kan domsforhandlingen fremmes uden tiltaltes tilstedeværelse, hvis anken alene vedrører strafudmålingen. Er anke til frifindelse rejst af tiltalte, kan retten i tilfælde af tiltaltes udeblivelse afvise anken, når retten skønner, at forhandlingen ikke med nytte kan fremmes i hans fravær, jf. retsplejelovens § 965 c, stk. 3. Tiltaltes udeblivelse medfører således normalt kun udsættelse af sagen, hvis anklagemyndigheden har anket med påstand om domfældelse i videre omfang end ved byrettens dom. Sagen kan dog også i disse tilfælde fremmes, hvis betingelserne i § 847, stk. 2, er opfyldt.

For alle sagstyper gælder, at retten kan træffe beslutning om anholdelse, såfremt en tiltalt, der er til-

sagt, udebliver uden oplyst lovligt forfald, jf. retsplejelovens § 757. Det er dog kun i få tilfælde praktisk muligt, at anholdelsen kan ske straks, således at den tiltalte bringes til stede i det retsmøde, hvorfra han er udeblevet.

Retsplejelovens hovedregel er således, at retten kun kan træffe realitetsafgørelse i en straffesag, hvis tiltalte er til stede under domsforhandlingen. En væsentlig undtagelse er gjort for politisager, hvor der ikke er spørgsmål om højere straf end bøde.

2.2. Forslagets baggrund og indhold

Et udvalg, der bestod af repræsentanter for politiet, domstole m.v. inden for Justitsministeriets område, afgav i november 1988 et katalog over de områder inden for justitsvæsenet, hvor der måtte antages at kunne opnås besparelser og forenklinger, uden at dette ville få afgørende negative retssikkerhedsmæssige konsekvenser.

En del af de foreslåede forenklinger er gennemført ved lov nr. 396 af 13. juni 1990 om ændring af straffeloven og retsplejeloven m.v., herunder navnlig om appelbegrænsningsregler i civile sager og straffesager.

Kataloget indeholder herudover forslag om indførelse af en udvidet adgang til idømmelse af frihedsstraf ved udeblivelsesdom.

Endvidere har arbejdsgruppen under Dommerforeringen i januar 1991 i sit ideoplæg, Domstolenes Opgaver – Struktur m.v., ligeledes stillet forslag om en udvidet adgang til at fremme straffesager i tiltaltes fravær.

Disse forslag skal tillige ses i lyset af en undersøgelse, som rigsadvokaten har udarbejdet vedrørende aflyste/udsatte retsmøder ved byretterne i april 1986. Det fremgår heraf bl.a., at af i alt 6.097 retsmøder (excl. politisager, hvor der blev afsagt udeblivelsesdom) blev 2.144 retsmøder (eller 35 pct.) aflyst eller udsat. I knap 40 pct. af disse tilfælde – svarende til ca. 15 pct. af samtlige sager – skyldtes dette sigtede/tiltaltes udeblivelse uden oplyst lovligt forfald. I knap 60 pct. af de tilfælde, hvor retsmøder blev udsat eller aflyst, skyldtes det forgæves eller ikke rettidig indstævning af sigtede/tiltalte. I de få resterende tilfælde skyldtes udsættelsen vidners eller andres forhold.

Indførelse af en udvidet adgang til idømmelse af frihedsstraf ved udeblivelsesdom kan ske på grundlag af to fundamentalt forskellige principper, der i forvejen er indeholdt i retsplejeloven. I bødepolitiser anses udeblivelse normalt som *vedgåelse* af det påsigtede forhold, og der sker umiddelbar domfældelse, medmindre retten finder, at særlige omstændigheder taler herimod, jf. § 934, stk. 1.